

دانشگاه باقرالعلوم علیه السلام

دانشکده علوم سیاسی، اجتماعی و تاریخ

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم سیاسی

عنوان:

راهبردهای فرهنگی تداوم انقلاب اسلامی با تأکید بر قرآن کریم

استاد راهنما

دکتر داود مهدوی زادگان

استاد مشاور

دکتر غلامرضا بهروزی لک

دانشجو

محمد بکائی

بهمن ۱۳۹۰

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه باقر العلوم علیه السلام

دانشکده علوم سیاسی، اجتماعی و تاریخ

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته علوم سیاسی

عنوان:

راهبردهای فرهنگی تداوم انقلاب اسلامی با تأکید بر قرآن کریم

استاد راهنما

دکتر داود مهدوی زادگان

استاد مشاور

دکتر غلامرضا بهروزی لک

دانشجو

محمد بکائی

بهمن ۱۳۹۰

تقدیم به:

این پژوهش فروتنانه را به ساحت قدسی
قرآن کریم و روح ملکوتی بنیان‌گذار کبیر
جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی (ره)
تقدیم می‌دارم.

تقدیر و سپاس:

با احترام و سپاس از پدر و مادر تلاش‌گر و
بردبارم که الفبای درس و جست‌وجو و زندگی را
صبورانه به من آموختند و قدردانی از یار همواره
زندگی‌ام، همسر گرامی‌ام که یاور همیشه تحصیل
و تحقیق و تلاشم بوده است.

چکیده

انقلاب اسلامی ایران در عصر دین‌ستیزی و دین‌گریزی پا به عرصه وجود گذاشت که این موضوع، مقابله نظام سلطه را در پی داشت. تجربه مبارزه با انقلاب اسلامی به آنها فهماند کارآمدترین ابزار برای مقابله با آن، قدرت نرم و ابزارهای فرهنگی است. این مسئله زمانی اهمیت خود را نشان می‌دهد که، انقلاب اسلامی پس از سپری کردن دروه تأسیس (تعریف) خود، وارد دورهٔ تداوم (پاسخگوئی) شده است. اقتضای دورهٔ تداوم، توانائی انقلاب اسلامی در رویاروی با چالش‌های فرهنگی فرارو، و سنجش و ارزیابی این کارآمدی است. با توجه به اینکه اسلام با تمام وجودش، در شکل‌گیری و پیروزی انقلاب وارد صحنه شد و نهادها و نمادهای آن چون؛ مسجد، محرم و عاشورا، مرجعیت و ... طی چندین دهه قاطع‌ترین نقش را در بسیج عمومی و در نهایت پیروزی آن ایفا کردند، بنابراین این نمادها و ارزش‌ها در تداوم انقلاب اسلامی نیز نقشی حیاتی داشته و باید با تدوین راهبردهایی در راستای حفظ، ترویج و غنی‌سازی آنها قدم برداشت؛ چرا که اگر ارزش‌های انقلاب به صفات و ویژگی کلی و ذهنی، بی‌خاصیت و در نهایت ابزار سودجویی و منفعت‌طلبی‌های فردی و گروهی مبدل شود، بحرانی فرهنگی با پیامدهای «بحران معنا»، «زوال ایمان» و «زوال اعتماد» را در پی خواهد داشت، که نتیجه آن منجر به تسخیر فرهنگی، دلزدگی فرهنگی و در پایان گسست فرهنگی جامعه خواهد شد، که این پایان کار انقلاب است. بدین جهت این تحقیق بر این فرضیه شکل گرفته است که: «برای عبور از تهدید دوره تداوم انقلاب اسلامی، باید به اصل راهبردی غنی‌سازی محتوایی فرهنگی انقلاب اسلامی توجه و عمل نمود.» بنابراین چارچوب نظری مفاهیم راهبردهای قرآنی، غنی‌سازی فرهنگی و دورهٔ تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی است که با استفاده از الگوی توصیفی-تحلیلی، درصدد پاسخ به این سوال اساسی است که: «راهبردهای فرهنگی تداوم انقلاب اسلامی با تأکید بر قرآن کریم چیست؟»

کلید واژه

راهبرد، فرهنگ، چالش، انقلاب اسلامی، تداوم، غنی‌سازی فرهنگی

فهرست

۱	مقدمه پژوهش:
۱	بیان مسأله:
۲	اهمیت و فایده پژوهش:
۳	سابقه تحقیق:
۴	اهداف تحقیق:
۴	سوالات (اصلی و فرعی) تحقیق:
۴	سوال اصلی:
۴	سوالات فرعی:
۵	چارچوب نظری تحقیق:
۵	فرضیه‌های تحقیق:
۵	توضیح فرضیه:
۶	پیش فرض‌های تحقیق:
۶	روش پژوهش:
۸	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۸	مقدمه
۸	تعریف فرهنگ
۱۰	معنای لغوی فرهنگ:
۱۰	معنای اصطلاحی فرهنگ:
۱۱	ویژگی‌های عمومی فرهنگ:
۱۱	عوامل مؤثر فرهنگ:
۱۲	عوامل ذاتی
۱۲	عوامل درونی
۱۲	عوامل بیرونی
۱۲	انواع فرهنگ
۱۳	برداشت ما از فرهنگ
۱۴	تعریف مهندسی فرهنگی و مهندسی فرهنگ
۱۴	تعریف راهبرد، چالش، فرصت و تهدید
۱۴	معنای لغوی راهبرد
۱۵	معنای اصطلاحی راهبرد
۱۵	تعریف چالش
۱۶	تعریف چالش فرهنگی
۱۶	تعریف فرصت

تعریف تهدید.....	۱۶
چیستی راهبرد فرهنگی.....	۱۶
راهبرد فرهنگی.....	۱۶
تعریف راهبرد فرهنگی- قرآنی.....	۱۷
انواع راهبردهای فرهنگی:.....	۱۸
تعریف انقلاب اسلامی.....	۱۹
چگونگی رابطه میان فرهنگ و انقلاب.....	۲۰
تعریف و تبیین دوره تأسیس انقلاب اسلامی.....	۲۱
تعریف و تبیین دوره تداوم انقلاب اسلامی.....	۲۲
روایت‌های کلان در مورد آینده انقلاب اسلامی.....	۲۳
۱. نظریه فروپاشی و استحاله لابشرط انقلاب اسلامی.....	۲۳
۲. نظریه تداوم بی‌قید و شرط انقلاب اسلامی.....	۲۴
۳. نظریه تداوم مقید انقلاب اسلامی.....	۲۵
۴. نظریه تداوم انقلاب اسلامی و تداوم مقید جمهوری اسلامی.....	۲۵
الگوی تحلیل راهبرد فرهنگی تداوم انقلاب اسلامی.....	۲۵
فصل دوم: چالش‌ها و موانع تداوم انقلاب اسلامی.....	۲۹
مقدمه.....	۲۹
اهداف انقلاب اسلامی ایران.....	۳۰
ارزش‌های انقلاب اسلامی برآمده از قرآن کریم.....	۳۲
مقصود از ارزش‌های انقلاب؛.....	۳۳
۱- اصل خدا محوری.....	۳۳
۲- اصل حق تعیین سرنوشت انسان‌ها در چارچوب احکام و قوانین الهی.....	۳۴
۳- اصل معنویت‌گرایی.....	۳۴
۴- اصل فرهنگی بودن ماهیت انقلاب اسلامی.....	۳۵
۵- اصل حاکمیت احکام و شعائر اسلامی.....	۳۶
۶- اصل عدالت‌خواهی و عدالت‌گستری.....	۳۶
۷- اصل حمایت مستضعفین.....	۳۷
۸- اصل ظلم‌ستیزی.....	۳۸
۹- اصل عبودیت الهی.....	۳۹
۱۰- اصل درهم‌تنیدگی دیانت و سیاست.....	۳۹
ویژگی‌های دوره تأسیس انقلاب اسلامی.....	۴۰
بُعد داخلی.....	۴۰
۱- تغییر ارزش‌ها و پیدایش نظام ارزشی جدید.....	۴۰
۲- بنیان قوی مذهبی خانواده‌ها.....	۴۰

- ۳- اعتقاد و ایمان راسخ و عمیق به مسئولان جدید حکومت (رهبران انقلاب)..... ۴۱
- ۴- تأثیر دفاع مقدس بر جایگاه و ادبیات انقلاب اسلامی..... ۴۱
- ۵- حاکمیت رسانه ملی..... ۴۲
- ۶- تغییرات جمعیتی بعد از انقلاب..... ۴۲
- بُعد خارجی..... ۴۳
- ۱) حاکمیت نظام دو قطبی در جهان (بلوک شرق و غرب)..... ۴۳
- ۲) وجود پدیده استعمار نو یا استعمار نئو کلاسیک (امپریالیسم)..... ۴۴
- ویژگی‌های دوره تداوم انقلاب اسلامی..... ۴۵
- بُعد داخلی..... ۴۵
۱. ظهور پدیده نابرابری اجتماعی..... ۴۵
۲. ظهور روحیه دنیاگرایی..... ۴۶
۳. خطر انقطاع فرهنگی نسل جوان و تضعیف ارزش‌ها در جامعه..... ۴۶
۴. ظهور پدیده بی‌اعتمادی به مسئولان کشور..... ۴۷
۴. گسترش تأسیس دانشگاه و مراکز آموزش عالی..... ۴۷
- بُعد خارجی..... ۴۸
- ۱- تغییر نظام توزیع قدرت در سطح جهانی..... ۴۸
- ۲- اهمیت نقش ابزارهای ارتباطی و اطلاعاتی در جهان به جهت گسترش فرهنگ غربی..... ۴۸
- ۳- اشاعه ایده "نسبیت فرهنگی"..... ۴۹
- ۴- ترویج آموزه‌های اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی لیبرالیسم در فرایند جهانی شدن..... ۴۹
- ۵- ظهور پدیده استعمار فرانو..... ۴۹
- چالش‌های اساسی حوزه فرهنگی انقلاب اسلامی..... ۵۰
- چالش‌های داخلی:..... ۵۱
۱. بافت فرهنگی متنوع..... ۵۱
۲. تشکیک صداقت و اعتماد در دو سطح فردی و ملی..... ۵۲
۳. نابرابری اجتماعی..... ۵۲
۴. جمعیت جوان..... ۵۳
۵. مبانی غربی علوم انسانی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی کشور..... ۵۳
- چالش‌های خارجی:..... ۵۴
- ۱) جهانی شدن فرهنگ..... ۵۴
- ۲) رواج پدیده مادی‌گرایی و الحاد..... ۵۵
- ۳) جهانی شدن ارتباطات..... ۵۶
- چالش‌های فرهنگی - فردی دوره تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی چیست؟..... ۵۶
- نقاط تهدید فرهنگی - فردی:..... ۵۶
- ۱- بحران معنویت، اخلاق و مذهب؛..... ۵۶

- ۲- چالش آرمان و واقعیت؟ ۵۷
- ۳- رواج بی بند و باری جنسی؛ ۵۸
- نقاط فرصت فرهنگی - فردی: ۵۸
- الف- مدیریت فرهنگی مبتنی بر عقلانیت ۵۸
- ب- وجود هوش معنوی ۵۹
- ج- دوره نشاط و جوانی ۵۹
- چالش‌های فرهنگی - اجتماعی دوره ی تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی چیست؟ ۶۰
- نقاط تهدید فرهنگی - اجتماعی: ۶۰
- (۱) تهاجم فرهنگی؛ ۶۰
- (۲) سرمایه گذاری برای ایجاد مجموعه‌ای از نشریات وابسته؛ ۶۱
- (۳) تبلیغ سکولاریزم؛ ۶۱
- (۴) هدایت کشور به سمت توسعه نامتوازن: ۶۱
- (۵) توهم خواندن توطئه؛ ۶۲
- (۶) عادی‌سازی انقلاب؛ ۶۲
- (۷) بحران و نابسامانی هویتی؛ ۶۳
- (۸) فرقه‌های انحرافی؛ ۶۴
- (۹) روشنفکرانهای غرب‌گرا؛ ۶۴
- (۱۰) ترویج فرهنگ حیاگریزی ۶۵
- نقاط فرصت فرهنگی - اجتماعی: ۶۶
- ۱- روحیه اعتماد به نفس و خودباوری: ۶۶
- ۲- تبلیغ اندیشه دینی با استفاده از فرصت‌های عزاداری؛ ۶۶
- ۳- مساجد، امامزادگان و بقاع متبرکه؛ ۶۶
- ۴- نماز جمعه و جماعت؛ ۶۷
- ۵- امر به معروف و نهی از منکر؛ ۶۷
- ۶- وجود هیأت‌های مذهبی و تشکل‌های دینی؛ ۶۹
- نمودار چگونگی ارتباط ارزش‌ها، اهداف، چالش‌ها و ... انقلاب اسلامی در تدوین راهبردهای فرهنگی . ۷۰

فصل سوم: راهبردهای فرهنگی - فردی تداوم انقلاب اسلامی ۷۲

- مقدمه ۷۲
- انسان‌شناسی از دیدگاه قرآن کریم ۷۲
- تقسیم بندی انسان‌ها از دیدگاه قرآن کریم ۷۳
- انسان مطلوب در فرهنگ قرآنی ۷۴
- ویژگی‌های انسان مطلوب قرآن (انسان محسن) کدام است؟ ۷۵
- (۱) دارای عقل سلیم ۷۵
- (۲) خداجو ۷۶

- ۳) دارای عزم و اراده قوی ۷۶
- ۴) رها شده از ذلت و خواری و بندگی غیر خدا ۷۷
- ۵) دارای کرامت انسانی ۷۸
- ارزش‌های حیاتی فرهنگی - فردی تداوم انقلاب اسلامی از دیدگاه قرآن کریم ۷۹
- ۱- توجه و یاد خدا؛ ۸۰
- ۲- یاد معاد؛ ۸۱
- ۳- عدم گرایش به افراط و تفریط؛ ۸۲
- ۴- اخلاص؛ ۸۳
- ۵- عدم نقض شایستگی و استقامت در مدیریت امور جامعه اسلامی؛ ۸۴
- ۶- مسئول بودن انسان در قبال رفتار خود و جامعه؛ ۸۴
- نقاط ضعف و قوت حیات فرهنگی - فردی دوره تداوم انقلاب اسلامی ۸۵
- نقاط ضعف فرهنگی - فردی: ۸۵
۱. عدم از خود گذشتگی ۸۶
۲. رواج سخت‌گیری و نا مهربانی ۸۶
۳. سُستی در اقامه نماز ۸۷
۴. کاهش روح خدا ترسی ۸۷
۵. بروز ناهنجاری‌های فرهنگی ۸۸
- نقاط قوت فرهنگی - فردی: ۸۸
- ۱) میل به تشکیل خانواده (خانواده گرایی)؛ ۸۸
- ۲) رشد آگاهی دینی در افراد؛ ۸۹
- ۳) مبانی غنی انسان‌شناختی قرآن کریم؛ ۸۹
- ۴) علاقه به مشارکت در امور؛ ۸۹
- راهبردهای فرهنگی - قرآنی تداوم انقلاب اسلامی در حوزه فردی: ۹۰
- ۱- حفظ آزادی ۹۰
- ۲- ایجاد روحیه حفظ فرهنگ خودی ۹۱
- ۳- ترویج و نشر فرهنگ اهتمام به انجام عبادات و فرایض دینی ۹۲
- ۴- ایجاد روحیه مقاومت و دفاع فرهنگی ۹۳
- ۵- ایجاد اعتماد به نفس و روحیه خوداتکائی ۹۳
- ۶- ایجاد زمینه شناخت حق و باطل در زندگی فردی ۹۴
- ۷- انسان‌سازی و معنابخشی به حیات انسان‌ها ۹۵
- ۸- معرفی الگوهای سازنده ۹۶
- ۹- تقویت امید و ایمان به نصرت الهی در مشکلات ۹۶
- ۱۰- دعوت به تفکر و تعقل ۹۷
- منظر پرازنده فرد در جامعه اسلامی از دیدگاه قرآن ۹۹

۱۰۰	سطح و نوع راهبردهای فرهنگی - قرآنی تداوم انقلاب اسلامی در حوزه فردی
۱۰۲	فصل چهارم: راهبردهای فرهنگی - اجتماعی تداوم انقلاب اسلامی
۱۰۲	مقدمه
۱۰۲	جامعه از دیدگاه قرآن
۱۰۵	ویژگی‌های فرهنگی جامعه مطلوب از دیدگاه قرآن کریم (جامعه قرآنی)
۱۰۵	الف. توحید محور
۱۰۶	ب- آخرت گرا
۱۰۶	ج. ولایت مدار (پیرو پیامبر و ائمه معصومین)
۱۰۷	د- عدالت خواه
۱۰۷	حیات قرآنی (حیات طیب)
۱۰۹	اثر حیات طیب
۱۱۰	ارزش‌های حیاتی فرهنگی - اجتماعی تداوم انقلاب اسلامی از دیدگاه قرآن کریم:
۱۱۰	۱- رعایت تقوا (تقوا پایه امور)
۱۱۱	۲- نگرش مطلوب و معقول نسبت به دنیا و مظاهر آن
۱۱۲	۳- جایگاه بالای عقل در تعالیم دینی
۱۱۳	۴- جایگاه رفیع علم و عالم
۱۱۳	۵- اعتقاد به آزاد اندیشی
۱۱۴	۶- اعتقاد به برابری انسانی و احترام به حقوق دیگران
۱۱۵	۷- اطاعت از رهبری جامعه و نظم‌پذیری جمعی
۱۱۶	۸- تحقق فریضه امر به معروف و نهی از منکر در جامعه
۱۱۷	۹- رعایت موازین دینی و پایبندی به فضائل اخلاقی
۱۱۸	۱۰- قیام به عدالت
۱۱۹	نقاط ضعف و قوت حیات فرهنگی - اجتماعی دوره تداوم انقلاب اسلامی
۱۱۹	نقاط ضعف فرهنگی - اجتماعی:
۱۱۹	(۱) ضعف و تشتت در مدیریت فرهنگی
۱۲۰	(۲) دفاع بد از مبانی، اصول و ارزش‌های انقلاب اسلامی
۱۲۰	(۳) رسوخ فساد اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی
۱۲۱	(۴) غفلت از شکرگزاری
۱۲۱	(۵) خویشاوندسالاری و تکاثر طلبی
۱۲۲	(۶) نیازدگی
۱۲۳	نقاط قوت فرهنگی - اجتماعی:
۱۲۳	(۱) صاحب مکتب مترقی اسلام؛
۱۲۴	(۲) قدرتمند بودن نهاد خانواده؛
۱۲۴	(۳) وجود نهاد و رکن رهبری نظام؛

- ۱۲۵) وجود مردمی آگاه، باهوش و پایبند به ارزش‌های اسلامی؛
- ۱۲۵) وجود بنیان‌های فرهنگی - دینی قوی؛
- ۱۲۶) هم‌نوع دوستی؛
- ۱۲۶) ارتباط سازنده روحانیت با مردم؛
- ۱۲۷) قابلیت‌ها و توانمندی‌های ملی - فرهنگی ایرانیان؛
- ۱۲۸) راهبردهای فرهنگی - قرآنی تداوم انقلاب اسلامی در حوزه اجتماعی
- ۱۲۸) ۱. تقویت نظارت و کنترل اجتماعی
- ۱۲۹) ۲. ایجاد شناخت صحیح درباره انسان
- ۱۳۰) ۳. حجاب حافظ عفت و پاسدار کرامت
- ۱۳۱) ۴. تقویت نقش و کارکرد عبادت و دعا در جامعه
- ۱۳۲) ۵. تولی و تبری فرهنگی
- ۱۳۳) ۶. عدم اجبار فیزیکی در مباحث فرهنگی
- ۱۳۵) ۷. ایجاد شناخت و تقویت هویت ملی - اسلامی
- ۱۳۶) ۸. آموزش فرهنگ و معارف اسلامی (شناخت قرآن و اهل بیت)
- ۱۳۷) ۹. تربیت نیروهای کارآمد و متدین و واگذاری کار به آنها
- ۱۳۷) ۱۰. حفظ و تقویت نشاط و انگیزه الهی حضور مردم در صحنه
- ۱۳۸) ۱۱. دمیدن روح امید به آینده در جامعه (آینده از آن مؤمنان)
- ۱۳۹) ۱۲. بکارگیری نمادها، نشانه‌ها و آثار هنر ایرانی - اسلامی در سطوح مختلف جامعه
- ۱۴۰) ۱۳. استفاده از امکانات عصر جدید
- ۱۴۲) منظر برازنده جامعه اسلامی و قرآنی از دیدگاه قرآن کریم
- ۱۴۴) سطح و نوع راهبردهای فرهنگی - قرآنی تداوم انقلاب اسلامی در حوزه اجتماعی
- فصل پنجم - مفهوم غنی‌سازی فرهنگی از دیدگاه قرآن کریم** ۱۴۶
- ۱۴۶) مقدمه
- ۱۴۶) چستی مفهوم غنی‌سازی فرهنگی و ضرورت آن
- ۱۴۸) اصول حاکم بر غنی‌سازی فرهنگی از دیدگاه قرآن کریم
- ۱۴۹) ۱) اصل رحمت
- ۱۵۰) ۲) اصل عقلانیت و اظهار حق
- ۱۵۱) ۳) اصل شرح صدر
- ۱۵۲) ۴) اصل شمول (فراگیر بودن همه)
- ۱۵۳) ۵) اصل عمل بر اساس ظرفیت
- ۱۵۳) ۶) اصل خواست مردم
- ۱۵۵) ۷) اصل وحدت
- ۱۵۵) الف - وحدت عقیده
- ۱۵۵) ب - وحدت پیروی از پیامبر اکرم (ص)

ج- برادری دینی.....	۱۵۶
۸) اصل تدریج و استمرار.....	۱۵۶
۹) اصل احترام (به پیروان سایر ادیان الهی).....	۱۵۸
۱۰) اصل عدم خوف از غیر خدا.....	۱۵۹
۱۱) اصل توجه به واقعیت‌ها موجود.....	۱۶۰
راهکارهای غنی‌سازی ارزش‌ها، مظاهر و نمادهای اسلامی از دیدگاه قرآن کریم.....	۱۶۱
الف- آموزش تعاملی:.....	۱۶۱
ب- تربیت نیروهای کارآمد علمی فرهنگی (متعهد متخصص).....	۱۶۲
ج- اصلاح فرهنگی عمومی در راستای تقویت روحیه دینی و ایجاد روحیه جمع‌گرائی با تکیه بر اخلاق اسلامی، تقوای دینی و مشارکت جمعی؛.....	۱۶۳
د- حسن اعتماد و ضرورت مشارکت و نقش مردم در اداره سیاسی کشور.....	۱۶۴
ه- گسترش فضاهای مذهبی و تقویت نقش و تأثیر فرهنگی مساجد، مدارس و اماکن مذهبی.....	۱۶۴
و- زنده نگه داشتن اندیشه و سیره عملی بزرگان دین و علمای راستین.....	۱۶۵
ح- استفاده از نظر و مشورت مردم.....	۱۶۵
اصل راهبردی در جهت غنی‌سازی مظاهر و نمادهای فرهنگی برای تداوم انقلاب اسلامی با تأکید بر قرآن کریم چیست؟.....	۱۶۶
حکمت.....	۱۶۷
موعظه‌حسنة.....	۱۶۸
جدال‌أحسن.....	۱۶۹
نتیجه‌گیری پایان‌نامه.....	۱۷۰
۱- بحران معنا.....	۱۷۲
۲- زوال ایمان.....	۱۷۳
۳- زوال اعتماد.....	۱۷۳
۱) تسخیر فرهنگی.....	۱۷۳
۲) دزدگی فرهنگی.....	۱۷۴
۳) گسست فرهنگی.....	۱۷۴
فهرست منابع.....	۱۷۵
کتاب.....	۱۷۵
مقاله.....	۱۷۸

مقدمه پژوهش:

بیان مسأله:

انقلاب اسلامی ایران در عصر دین ستیزی و دین گریزی پا به عرصه وجود گذاشت. عصری که تمامی نگرش ها به سوی دور شدن از دین، وحی و آموزه های پیامبران بود. وقوع انقلاب روند دین گریزی و دین ستیزی را تغییر داده و احیاگر نهضت بازگشت به سوی خداوند و دین شد.

این مسئله منافع نظام سلطه جهانی را که در قالب های متفاوتی به دنبال تأمین منافع خود بود، به خطر انداخت، چرا که این انقلاب مانعی بزرگ بر سر راه ترویج مبانی و اصول جهان بینی مادی گرایانه بود. بنابراین بر آن شد که به مقابله با انقلاب اسلامی برخیزد. در این مسیر نیز از حربه های مختلفی چون جنگ تحمیلی، تحریم اقتصادی و ... استفاده نمود، اما راه به جایی نبرد. از این رو بیشتر راهبردهای خود برای مقابله با این انقلاب را بر استفاده از ابزار های قدرت نرم که ویژگی استعمار فرا نو است متمرکز نموده و از دو روش مهم «دیپلماسی سیاه» و «فروپاشی از درون» استفاده می کند.

این مسئله زمانی اهمیت خود را نشان می دهد که، انقلاب اسلامی سی و اندی سال از زمان دروه تأسیس (تعریف) خود گذشته است و در حال حاضر در دوره استمرار (پاسخگوئی) قرار دارد. اقتضای دوره تأسیس، تعریف مظاهر و نمادهای فرهنگی انقلاب اسلامی می باشد. اقتضای دوره تدوام و استمرار، غنی سازی محتوای تعاریف ارائه شده از دوره تأسیس است که در جامعه عینیت پیدا کرده است و در دوره استمرار (یا پاسخگوئی) با چالش مواجه می شود، یا سوالاتی درباره آن مطرح می شود و یا در تحقق خارجی با مشکل مواجه می گردد. بنابراین باید به رفع موانع و چالش های نظری و تئوری و یا عینی و مصداقی پرداخت تا به یک خطر و بحران جدی تبدیل

نشود. البته این مهم در صورتی محقق خواهد شد که به درک صحیح و شناخت درستی از جامعه ایران، انقلاب اسلامی و تحولات جهانی برسیم.

در نتیجه با مطالعه، بررسی و شناخت چالش‌های پیش رو ممکن است، در دوره استمرار(یا پاسخگوئی) ما به بازخوانی تعاریف در راستای غنی‌سازی آن پردازیم. البته توانائی انقلاب در پاسخگوئی به چالش‌ها و رفع موانع استمرار و تداوم انقلاب نشان‌گر کارآئی در عرصه غنی‌سازی مظاهر و نمادهای فرهنگی می‌باشد.

این نوشتار به دنبال روشن نمودن این مسائل است که؛ راهبرد فرهنگی چیست؟ ویژگی‌های دوره تعریف(تأسیس) و دوره استمرار(پاسخگوئی) و تداوم انقلاب اسلامی کدام است؟ مهم‌ترین چالش‌ها و موانع تداوم انقلاب اسلامی کدام است؟ راهبردهای فرهنگی- فردی و فرهنگی- اجتماعی تداوم انقلاب اسلامی چیست؟ و در نهایت با توجه به رویکرد دشمن برای مقابله با انقلاب اسلامی به جنگ نرم، قرآن کریم به عنوان سند بالادستی نظام اسلامی چه اصل راهبردی با رویکرد غنی‌سازی در راستای حفظ، ترمیم، تقویت و غنی‌سازی مظاهر و نمادهای فرهنگی برای تداوم انقلاب اسلامی ارائه می‌دهد؟

اهمیت و فایده پژوهش:

انقلاب اسلامی ایران در دنیای معاصر به عنوان یک انقلاب بی‌نظیر با ماهیت اسلامی معرفی شده است و سه دهه از زمان تأسیس آن گذشته است و وارد چهارمین دهه عمر خود شده است و توانسته است تعداد قابل توجهی از مظاهر و نمادهای اسلامی همچون؛ فرهنگ ایثار و شهادت، نیکوکاری، ظلم ستیزی، حجاب و عفاف و ... در جامعه نهادینه بنماید و به دنبال آن، پذیرش چارچوب‌های دینی و رعایت مظاهر و نمادهای اسلامی از سوی آحاد جامعه را در پی داشته است و جامعه نیز خود را ملزم به رعایت مظاهر و نمادهای اسلامی کرده است، لذا آنچه که می‌تواند در دوره کنونی تهدید برای این انقلاب بشمار آید، تهدیدات دوره تأسیس این نمادها و مظاهر نیست، بلکه تهدیدات آن در دوره تداوم این مظاهر و نمادها می‌باشد.

امروزه بسیاری از مظاهر، نمادها و ارزش‌های دینی و اخلاقی در جامعه اسلامی مورد حمله و حمله فرهنگی غرب قرار گرفته است و با ابزارهای جنگ نرم آن را به چالش می‌کشند.

با توجه به این که رهبران این انقلاب به ماهیت دینی و قرآنی آن تأکید می‌کنند و منبع مولد

آنرا آموزه‌های اسلامی و قرآن کریم می‌دانند؛ لازم است برای تداوم فرهنگ اسلامی و قرآنی این انقلاب و نیز مقابله با چالش‌های معنوی و فرهنگی پیش روی آن، به منبع الهام بخش خود یعنی قرآن کریم مراجعه نموده و بر استخراج و ارائه راهبردهای قرآنی برای تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی تأکید نمایند. چرا که اگر این ارتباط با آموزه‌های دینی قطع شود، انقلاب اسلامی از لحاظ فرهنگی با بحران مواجه می‌شود و مشروعیت فرهنگی انقلاب زیر سوال می‌رود و این خود به خود سایر حوزه‌های نظام را در بر می‌گیرد و در نهایت بر اثر هجمه فرهنگی دنیای استکبار، انقلاب اسلامی با چالش تداوم مواجه خواهد شد.

این تحقیق برای کمک به مقابله با جنگ نرم دشمن و ارائه راهبردهای فرهنگی برگرفته از قرآن کریم برای غنی‌سازی مظاهر و نمادهای فرهنگی در راستای تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی به رشته تحریر درآمده است.

سابقه تحقیق:

تا جایی که نگارنده به تحقیق و تفحص پرداخته است؛ با این عنوان انتخابی و با رویکرد استخراج راهبردهای فرهنگی قرآن، برای غنا بخشی مظاهر و نمادهای فرهنگ اسلامی در راستای تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی، تاکنون پژوهشی به صورت مستقل انجام نگرفته است. البته با عناوین و رویکردهای دیگر که ناظر به بخشی خاص چون آسیب شناسی فرهنگی انقلاب، چالش‌های انقلاب، سیاست‌های فرهنگی و ... انجام شده است. همچنین می‌توان به پژوهش‌های دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی در راستای تدوین نظام مهندسی فرهنگی و نقشه جامع علمی کشور اشاره کرد.

البته نشریات و فصلنامه‌هایی به طور خاص در حوزه فرهنگ (چون ماهنامه مهندسی فرهنگی و فصلنامه راهبرد فرهنگ)، مطالعات انقلاب اسلامی (مانند فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی) و یا به صورت عام (سایر نشریات حوزه علوم انسانی و اسلامی) به ارائه مطلب پرداخته اند؛ می‌توان اشاره کرد و با کلید واژه‌های چون مهندسی توسعه، توسعه و فرهنگ، آسیب شناسی فرهنگی، آسیب شناسی انقلاب اسلامی، فرهنگ قرآنی و انحطاط فرهنگی، جنگ نرم، امنیت اجتماعی و فرهنگی و امثال آن در پایگاه‌های نمایه نشریات تخصصی دست یافت.

در بخش کتاب نیز تحقیقات ارزش‌مندی در حوزه شناسایی و بیان چالش‌ها و آفت‌های

پیش روی انقلاب اسلامی، فرهنگ جامعه اسلامی و امثال آن (مانند دو کتاب چالش‌های سیاسی پیش روی انقلاب اسلامی و چالش‌های امروز جامعه ما) صورت پذیرفته است؛ لکن در مقام بیان چالش‌ها، موانع و آفات انقلاب اسلامی بوده اند و در صدد ارائه راهبردهای قرآنی به صورت خاص نبوده‌اند.

اهداف تحقیق:

اهداف این تحقیق شامل اهداف علمی، کاربردی به شرح ذیل می‌گردد:

- شناخت و بررسی مهمترین چالش‌های معنوی و فرهنگی دوره تداوم انقلاب اسلامی؛
- استخراج اصل راهبردی غنی‌سازی محتوایی از قرآن کریم برای عبور توأم با سلامت انقلاب اسلامی در مرحله تداوم و رسیدن به مرحله تولید؛
- استخراج، دست‌یابی و ارائه راهبردهای قرآنی در تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی؛
- در نهایت این تحقیق برای کمک به مقابله با جنگ نرم دشمن و ارائه راهبردهای فرهنگی برگرفته از قرآن کریم برای غنی‌سازی مظاهر و نمادهای فرهنگی در راستای تداوم فرهنگی انقلاب اسلامی به رشته تحریر درآمده است.

سوالات (اصلی و فرعی) تحقیق:

سوال اصلی:

راهبردهای فرهنگی تداوم انقلاب اسلامی با تأکید بر قرآن کریم چیست؟

سوالات فرعی:

- راهبرد فرهنگی چیست؟
- ویژگی‌های دوره تأسیس (تعریف) انقلاب اسلامی کدام است؟
- ویژگی‌های دوره استمرار (پاسخگوئی) و تداوم انقلاب اسلامی کدام است؟
- مهم‌ترین چالش‌ها و موانع تداوم انقلاب اسلامی کدام است؟
- راهبردهای فرهنگی - فردی تداوم انقلاب اسلامی چیست؟
- راهبردهای فرهنگی - اجتماعی تداوم انقلاب اسلامی چیست؟
- اصل راهبردی در جهت غنی‌سازی مظاهر و نمادهای فرهنگی برای تداوم انقلاب اسلامی با تأکید بر قرآن کریم چیست؟